

איתי מק, עו"ד
Eitay Mack, Advocate
ايتاي مك، محام

מרכז כלל, משרד 745, רח' יפו 97, ירושלים ■ טל' 02-5877766, פקס 02-5877744
Clal Center, Office 745, 97 Yaffo St., Jerusalem ■ Tel 02-5877766, Fax 02-5877744
eitaymack@gmail.com

יום שני 18 אפריל 2016

לכבוד אסנת מנדל, עו"ד מנהלת מחלקת בג"צים טל': 02-6466590 פקס: 02-6467011	לכבוד אביחי מנדלבלויט, עו"ד היועץ המשפטי לממשלה טל': 02-6466521 פקס: 02-6467001	לכבוד מר ניר ברקת ראש עיריית י-ם טל': 02-6297998 פקס: 02-6296014	לכבוד יורם הלוי, ניצב מפקד מחוז ירושלים משטרת ישראל טל': 02-5391111 פקס: 02-5898988
--	---	--	--

שלום רב,

הנדון: מעבר מצעד "ריקוד הדגלים" ברובע המוסלמי בעיר העתיקה

1. פנייה זו נשלחת בשם עמותת "עיר עמים", עמותה ישראלית בלתי-מפלגתית העוסקת במורכבות החיים בירושלים ובמגמה שירושלים תהיה עיר תקינה ושוויונית. "עיר עמים" מעמידה בראש מעייניה את ירושלים כעיר הוגנת בה חולקים שני העמים, הישראלי והפלסטיני, עיר הדואגת לרווחתם ולכבודם של כל תושביה על קודשיהם ונכסיהם ההיסטוריים והתרבותיים.
2. פניה זו באה בהמשך להתדיינות קודמת שהתקיימה בשנה שעברה, שהסתכמה בפסק הדין בבג"צ 3079/15. כדרישתנו בשנה שעברה, וכקביעת השופטים, שבה מרשתי ודורשת מהמשטרה לאכוף מידית את החוק על כל גילויי גזענות, אלימות והסתה במהלך המצעד, לאפשר מעבר חופשי של תושבי הרובע המוסלמי וסביבות שער שכם, ועומדת על הדרישה כי יתאפשר תיעוד חופשי וללא הפרעה של האירוע.

בג"צ 3079/15

3. כזכור, בבג"צ 3079/15 נתבקש כבי' ביהמ"ש להגביל את תוואי מצעד "ריקוד הדגלים" כך שלא יעבור ברובע המוסלמי, זאת כחלק מהפקת לקחים מן האירועים החמורים שהתרחשו בשנים הקודמות ולאור אירועי ההסלמה בירושלים.
4. העתירה התבססה על התיעוד הרב לגבי אוזלת היד של משטרת מחוז י-ם באכיפת החוק במצעד. מהתיעוד המצולם הרב שנאסף על ידי העותרים ואחרים, החל משנת 2010, עלה כי חלק מהמשתתפים מנצלים את המצעד ואת חסות האבטחה של המשטרה, כדי להשתלח בתושבים והסותרים הפלסטיניים ולהלך עליהם אימים, לעבור עבירות הסתה, ואף לפעול באלימות פיזית כלפי התושבים ורכושם. לעתירה צורפו צילומי וידאו אשר זעזעו את השופטים הנכבדים שדנו בתיק ("צורפה לעתירה קלטת שבה תועדו גילויי אלימות מילולית מן העבר, ואכן היה קשה לצפות בה"). המשטרה זכתה לביקורת השופטים הנכבדים, בדיון ובפסק הדין. בהקשר זה, ראו

סעיף ד' לפסק הדין, שם נקבע כדלקמן: "...אשר לאכיפה, דעתנו לא היתה נוחה מכך שהגם שנמסרו נתונים על עיכוב מתפרעים לחקירה או מעצרים בשנים עברו, לא ניתן כל מידע על כתבי אישום. לעניין זה הובטח מפי מפקד המחוז והפרקליטות במבט לעתיד, כי ייעשה מאמץ מוגבר לאכיפה".

5. שופטי ביהמ"ש העליון הנכבדים בדיון ובפסק הדין הנחו את המשטרה ל"אפס סובלנות" כלפי מתפרעים אלימים, מילולית או פיסית. ראו סעיף ה' לפסק הדין: "לא בלב קל איננו נעתרים לעתירה. יש מקום לאפס סובלנות כלפי מתפרעים אלימים, מילולית או פיסית, יהיו אשר יהיו. אכן, תפקידה של המשטרה מורכב וקשה בעיר מורכבת וקשה כירושלים, הכוללת אלימות מכיוונים שונים שלא זה המקום לפרטם – אך במקרה הספציפי אין מחלוקת בין כל הצדדים לעתירה, כי אלימות מכל סוג יש למנוע, וגם לאכוף כנגדה אם אירעה. לטעמנו אותה קריאה משותפת למשטרה ולרבנים מארגני התהלוכה, צריך שתכלול אמירה ברורה ושאינה משתמעת לשתי פנים נגד אלימות מילולית וגזענות, לרבות "מוות לערבים" שהיא חציה ברורה של הקו האדום הפלילי, ונגד אלימות פיסית וונדליזם, לרבות קריאת אכיפה פלילית; וגם נחוצים צעדים בעולם הישיבות המשתתפות כלפי מי מתלמידיהן שחלילה ינהג שלא כראוי, ואיננו כמובן מטילים דופי באיש בהקשר זה, אלא מתייחסים לסיטואציה הכוללת ולעשבים שוטים אפשריים. כמובן גם אם המדובר בעיקר במי שאינם מן הישיבות המשתתפות, והם מצטרפים לתהלוכה ועוברים עבירות – ייקוב לגבי כולם הדין את ההר, ואכיפה תהא במקומה באופן ברור וללא פשרה".

6. השופטים הנכבדים הוציאו למעשה "כרטיס צהוב", הן למארגנים והן למשטרת מחוז י-ם, תוך שנקבע כי המתרחש במצעד הבא ישליך על אישור המצעדים בעתיד (ראו סעיף ו' לפסה"ד): "ראוי שלכל האמור יינתן ביטוי על-ידי המשטרה והמארגנים מראש גם בתקשורת ובאינטרנט, בחינת "ראו הוזהרתם". אנו מקוים כי התהלוכה תעבור בשלום, ולקחים שיופקו יילמדו לשנה הבאה בקביעת המסלול".

המשך המגבלות על חופש התנועה והעיסוק של התושבים והסוחרים הפלסטינים

7. המציאות בשנים האחרונות הוכיחה כי כדי לקיים את המצעד ברובע המוסלמי, לא מבוצעים איזונים בין חירות הביטוי וההפגנה של המפגינים לבין זכויות התושבים, אלא מבוצעת רמיסה של זכויות התושבים והסוחרים הפלסטינים.

8. מצילום מתועד רב שנאסף על ידי הצלמים, עולה כי למרות שיפור מסוים שחל בעקבות פסק הדין בבג"צ 3079/15, עדיין נגרמו במצעד במאי 2015 פגיעות קשות בחופש התנועה ובחופש העיסוק של התושבים והסוחרים הפלסטינים.

9. הפעם הסגר והעוצר שהוטל על הרובע המוסלמי היו "נושמים" וניכר שינוי בתנועת התושבים שהתאפשרה באזור רחוב סולטאן סלימאן וסמוך לשער שכם. עם זאת, מאחר שהמצעד אינו מתקיים בשטח פתוח, אלא מדובר באזור מגורים ומסחר צפוף ועתיק, להבנתנו, חובה על המשטרה להקצות משאבים וכוח אדם כדי לאפשר לכל פלסטיני המתגורר או בעל חנות ברובע המוסלמי להמשיך ככל הניתן בשגרת חייו. אין די בסגר ובעוצר "נושמים" – ככל שקיים חשש לתושבים הפלסטינים ולרכושם מצד מי מהמפגינים, על המשטרה להגן ולאבטח אותם מפני

הגורמים האלימים, ולא לבחור בפתרון הקל של סגירת החנויות והטלת הגבלות על חופש התנועה וחופש העיסוק של הפלסטינים.

המשך אלימות מצד חלק מהמפגינים במצעד

10. על פניו נראה כי פסק הדין בבג"צ 3079/15 השפיע במידה מסוימת על התנהלות הצועדים. עם זאת, עדיין ניכרו מעשי אלימות במסגרת המצעד, ואלו הוסיפו ונעשו כמעט ללא כל התערבות מצד השוטרים שעמדו מנגד, בניגוד לדרישת בית המשפט. בין היתר – היו מפגינים שדפקו על דלתות החנויות והבתים; היו מפגינים שקראו "כהנא חי" ו"מוחמד מת/מוחמד בן זונה", "יהודי זה נשמה, ערבי זה בן זונה"; היו מפגינים שהדביקו מדבקות על דלתות בתים, חנויות ותיבות דואר שהיה כתוב בהן "אל תעזו אפילו לחשוב על יהודיות" (בשפה עברית וערבית); והיו מפגינים שזרקו חפצים והניפו דגלים בכוונה על גוף וציוד הפלסטינים והצלמים שעמדו במחסומים לאורך רח' אל וואד.

11. כך גם הוסיפה שירה גזענית ואלימה להיות חלק בלתי נפרד מהמצעד. הפעם לרוב לא בצורת "מוות לערבים" בבירור, ביטוי אליו התייחסו השופטים באופן קונקרטי, אך מאות מבין המפגינים שרו את השיר "נקום אחת משתי עיני מפלסטיין/יימח שמם". שיר נקמה מסוכן זה, עלה לאחרונה לכותרות עם פרסום צילומי הווידאו מ"חתונת השנאה" של פעילי הימין הקיצוני, במהלכה המשתתפים שרו אותו כאשר הם מנופפים ברובים ובסכינים. כמובן שמבחינת המשפחות הפלסטיניות המתבצרות בתוך בתיהן בזמן המצעד, אין נפקא מינה בין הקריאות ההמוניות למותן לבין הקריאות ההמוניות לנקמה בהן וכי יימחק זכרן.

12. החמרה שחלה במהלך המצעד אשתקד נגעה להתייחסות המפגינים וכן המשטרה לתיעוד המצעד על ידי צלמים. ככל הנראה על רקע התייחסות שופטי בג"צ לתיעוד המצולם המזעזע מהשנים הקודמות, היו תקיפות והטרדות חוזרות מצד המפגינים כלפי צלמים ישראלים, פלסטינים ובין-לאומיים שהגיעו לתעד את המצעד. בין היתר, עשרות מפגינים תקפו במספר הזדמנויות צלמים באזור שער שכם באמצעות בקבוקים, מקלות ודגלים, וגרמו נזק לציוד הצילום שלהם. כך גם מי מבין המפגינים ניסו למנוע מצלמים לתעד את המתרחש ברח' אל וואד ואף תקפו צלמים שעמדו מאחורי המחסומים. באופן חמור, נקטה גם המשטרה באמצעים להגבלת התיעוד כפי שיפורט להלן.

13. ניכר היה כי המארגנים פרסו אשתקד במסלול המצעד סדרנים רבים יחסית. במקום לשמור על הסדר ולסייע לכוחות המשטרה, הסדרנים הצטרפו לאלימות חבריהם ולעיתים גם היו הגורמים האלימים המרכזיים, בפרט בהטרדת ובתקיפת הצלמים שתיעדו את המצעד. היו סדרנים שכיסו לצלמים את המצלמות, לא מנעו מהמפגינים לשיר שירי הסתה ולדפוק על דלתות הבתים והחנויות, ואף הצטרפו בעצמם אליהם.

השוטרים עמדו מנגד למעשי אלימות, הסתה וגזענות

14. תיעוד המצעד אשתקד מגלה כי אל מול גילויי האלימות והגזענות שהיו בו ניכרה פסיביות שוטרי משטרת מחוז י-ם. בעת התרחשות כאמור, ניתן היה לראות את השוטרים עומדים מנגד. השוטרים

לא טיפלו הן באלימות הפיזית והן באלימות המילולית מצד המפגינים. אף ששופטי בג"צ קבעו במפורש בפסק הדין כי על המשטרה לאכוף את החוק, לעצור ולמנוע קריאות גזענות והסתה, אף שוטר לא נראה מנסה להפסיק שירי הסתה וקריאות גזעניות.

15. גם כאשר העיתונאים סבלו מתקיפות חוזרות בשער שכם, השוטרים עמדו מנגד ולא נקפו אצבע כדי לעצור את אלימות עשרות המפגינים כלפיהם. באחת מהתקיפות החמורות כלפי צלם הטלוויזיה הצרפתי, השוטרים לא מנעו מהמפגינים לפרוץ את הגדר שהוצבה מסביב למעין מובלעת שהשוטרים כלאו בתוכה את העיתונאים, כדי שיוכלו להכות בעיתונאים ולפגוע בצידום.

16. השוטרים לא מנעו ממי מהמפגינים לדפוק על דלתות הבתים והחנויות, להדביק מדבקות עליהן, להטריד צלמים ברח' אל וואד, לנפנף דגלים על גוף וציוד הפלסטינים והצלמים שעמדו מאחורי המחסומים לאורך רח' אל וואד ולזרוק לעברם תפצים.

17. על פני הדברים, נראה כי על המשטרה להוסיף ולהפנים פנימה את פסק הדין. לא די בכך שחלק מהמפגינים, ככל הנראה מפאת הביקורת הרבה שנשמעה נגדם בשנה שעברה, פעלו אחרת אשתקד. מול הגילויים הקשים שהוסיפו להיות במצעד, אף אם במידה פחותה מעט ומתוחכמת יותר, לא די שהשוטרים ינהגו כסדרני תנועה בלבד, שתועדו כמי שלכל היותר אמרו למפגינים שהתפרעו להתקדם לכיוון הכותל – בכך השוטרים לא רק שלא פתרו את הבעיה ואת האלימות מצד מי מבין המפגינים, אלא פשוט העבירו אותן קדימה ברחוב, רחוק מעיניהם ואוזניהם. לא תועד שום מקרה שבו נעצר או עוכב מי מבין המפגינים האלימים ע"י המשטרה.

18. השוטרים גם היו ערוכים בצורה לקויה שלא אפשרה להם לתת מענה מידי בשעת הצורך – קבוצה גדולה של שוטרים הייתה ממוקמת באזור שער שכם, ואילו לאורך רח' אל וואד השוטרים היו בעיקר ממוקמים במחסומים שהוצבו בסמטאות המתחברות לרחוב. כך נוצר מצב שבמקטעים לאורך רח' אל וואד ובין המחסומים, לא היו כמעט שוטרים שיכלו לתת מענה מידי, אכיפת החוק נותרה בעיקר בידי הסדרנים מטעם המארגנים אשר מן הסתם התקשו לאכוף אותו על חבריהם, וחלקם אף השתתפו בעצמם בהלהטת המפגינים ובהטרדה של הצלמים.

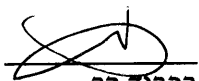
ניסיון השוטרים והסדרנים למנוע תיעוד של המצעד

19. אין צל של ספק כי התיעוד המצולם הרב שהוגש לבית המשפט בבג"צ 3079/15, הכריע את הכף וגרם למשיבים מבוכה רבה. התיעוד עמד בניגוד חריף לאמור בתגובה המקדמית של המשטרה, אשר ניסתה לגמד הן את חומרת האלימות והיקפה והן את אוזלת היד של המשיבים.

20. ביום 13.5.2015 פנתה מרשתי, בהמשך לפסק הדין, למפקד מחוז י-ם דאז, בבקשה כי יורה לכוחות בפיקודו לאפשר תיעוד חופשי וללא הפרעה של המצעד, וכן כי יהיה איש קשר מוסמך, על מנת שתוכל לעמוד איתו בקשר במידת הצורך.

21. ביום המצעד עצמו, נתקבל מכתב מעו"ד מיכאל פרנקנבורג, יועמ"ש מחוז י-ם, בו הודיע כי היערכות המשטרה כוללת אמצעי תיעוד שונים, וכי "אין בכוונתנו, כמונב, לפגוע בזכותך ובזכות מרשיך לתעד את האירוע, ככל שלא יהיה בכך בכדי לפגוע ו/או להפריע בדרך כלשהי להיערכות המשטרתית על כלל מאפייניה, בהתאם למדיניות הננקטת כלפי שאר אמצעי התקשורת, המתעדים והצלמים באירוע".

22. להפתעת מרשתי, במהלך המצעד אשתקד השוטרים הטרידו את הצלמים, הגבילו את תנועת חלקם, הפריעו לצלם, ולא מנעו את האלימות כלפי הצלמים מצד המפגינים והסדרנים מטעם המארגנים. נדמה היה אף כי השוטרים בשטח קיבלו הנחיה לפיה יימנעו תיעוד בתוך הרובע המוסלמי. חלק מהצלמים אף נדרשו לצאת מחוץ לרובע או לעמוד במתחמים קבועים. חלקם סירבו, גם בהתערבות נציגי מרשתי במקום, אך חלקם נאלצו לצאת, או שמלכתחילה לא הותר להם להיכנס.
23. לא רק זאת. בהוראות השוטרים לצלמים לעמוד במקומות קבועים (בפרט במובלעת המגודרת בשער שכס) הם למעשה סיכנו והפכו אותם למטרות נייחות. התנהלות השוטרים רק עודדה את האלימות וההטרדות כלפי הצלמים ונתנה לה לגיטימציה.
24. על פני הדברים, נראה כי במקום שהתיעוד מן העבר יוביל לפעולה נחרצת יותר של המשטרה נגד הגורמים האלימים, הפך התיעוד עצמו להיות מושא פעולתה של המשטרה. הניסיונות למניעת התיעוד במצעד האחרון פוגעים קשות בזכותם של הצלמים עצמם, בזכות הציבור לדעת, וייתכן ואף היה בו ניסיון למנוע הבאתו שוב בפני ביהמ"ש שקבע בפסק הדין כי **"לקחים שיופקו יילמדו לשנה הבאה בקביעת המסלול"**.
25. סיכומם של דברים, פנייתנו זו באה בדרישה כי במצעד הקרב:
- א. יתאפשר לבעלי החנויות להותיר חנויותיהם פתוחות במהלך המצעד, כי בוודאי לא יידרש מהם לסגור אותן במהלך המצעד, וכי תסופק ההגנה הנדרשת מפני פגיעות בהן.
 - ב. נבקשם להוסיף ולאפשר חופש תנועה מקסימלי לתושבים הפלסטינים במהלך כל המצעד.
 - ג. בהתאם לפסק הדין של בג"צ, יונחו השוטרים לנקוט באפס סובלנות כלפי אלימות מילולית ופיזית מצד המפגינים, הן בהיבטים של מניעת אלימות והן בהיבטים של אכיפת החוק הפלילי, ולבצע במידת הצורך מעצרים ועיכובים. על המשטרה גם להבהיר במהלך המצעד ואולי אף קודם לו למארגני המצעד כי גם שירים דוגמת שיר הנקמה הנ"ל אסורים. בהקשר זה, נבקשם להשיב אם בוצעו מעצרים ועיכובים של מפגינים במצעד האחרון.
 - ד. יובהר בפני המארגנים לעניין הסדרנים, כי עליהם לסייע לשוטרים בשמירה על הסדר הציבורי, וכי אסור להם להשתתף בעצמם במצעד ובאלימות המילולית והפיזית. לאור ההשתתפות החוזרת של הסדרנים באלימות במצעד במשך כל השנים, נבקש מהמשטרה לאשר אישית כל סדרן שהמארגנים יציעו.
26. לבסוף, נבקש כי יובהר באופן חד משמעי כי יתאפשר תיעוד חופשי במצעד. הפיקוח הציבורי והמשפטי על התנהגות המפגינים במצעד ועל התנהלות המשטרה במהלכו, חיוני במיוחד לאור המציאות הקשה, אשר תועדה היטב בצילומי וידיאו של מצעדים בשנים האחרונות.
27. נבקש את תגובתכם לכל האמור לעיל. לאור הפגיעה החמורה בזכות הציבור לדעת, בחופש הביטוי, ובזכות לתעד את פעולת המשטרה אל מול עבירות שהתרחשו במהלך "ריקוד הדגלים" האחרון, נבקש גם לקבל בתוך 14 ימים הודעה מפורשת מטעמכם, לפיה, תתאפשר במצעד הקרוב תנועה חופשית של צלמים ועיתונאים והם לא יוגבלו למתחמים מגודרים או לעמידה מאחורי המחסומים.
28. בהתאם נשקול את צעדינו.

 בכבוד רב,
 איתי מק, עו"ד